

Åse Degnes
Marthe Østerhagen

Ergoterapeuter som bidragsytere innenfor helsefremmende arbeid i norsk grunnskole

Bacheloroppgave i Ergoterapi
Veileder: Kari Bjerke Batt-Rawden
Mai 2022

Åse Degnes
Marthe Østerhagen

Ergoterapeuter som bidragsytere innenfor helsefremmende arbeid i norsk grunnskole

Bacheloroppgave i Ergoterapi
Veileder: Kari Bjerke Batt-Rawden
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for helsevitenskap i Gjøvik

Sammendrag

Tittel	Ergoterapeuter som bidragsyttere innenfor helsefremmende arbeid i norsk grunnskole	
Forfattere	Åse Degnes og Marthe Østerhagen	
Veileder	Kari Bjerke Batt-Rawden	
Nøkkelord	Ergoterapi, grunnskole, helsefremming, tverrfaglig samarbeid	
Antall ord: 10234	Antall vedlegg: 4	Publiseringsavtale inngått: Ja
Innledning <p>Tidligere forskning fra andre land tar for seg ergoterapeutiske intervensjoner på skole, men det er funnet lite forskning på feltet i norsk sammenheng. Denne studien undersøker hvordan ergoterapeuter ansatt i norsk grunnskole jobber, med et spesielt fokus på helsefremmende arbeid.</p>		
Problemstillinger <p>1) Hvilke erfaringer har ergoterapeuter med å jobbe helsefremmende i norsk grunnskole? 2) Hvilke faktorer er av betydning for å øke elevenes deltakelse i aktiviteter på skolen, uavhengig av forutsetninger?</p>		
Metode <p>Studien har en kvalitativ tilnærming, og kvalitativt forskningsintervju er benyttet som metode. Det er gjennomført tre individuelle intervjuer med ergoterapeuter som jobber på skole, fra tre forskjellige steder i landet.</p>		
Resultat <p>Fokuset hos ergoterapeutene er å se muligheter og ressurser hos elevene, samt å kartlegge interesser. Basert på interessene gjennomføres tiltakene. Målet er at barna skal oppleve deltakelse og inkludering i meningsfulle aktiviteter. Viktigheten av tverrfaglig samarbeid i skolen poengteres som viktig, da dette kan bidra til et mer tilpasset tilbud til elevene.</p>		
Konklusjon <p>Funnene, belyst av litteraturen og forskningen, viser at det å delta i meningsfulle aktiviteter og føle seg inkludert, har betydning for å oppleve økt grad av velvære, og dermed helse. På bakgrunn av dette kan det sies at ergoterapeuter, og tiltakene de gjennomfører, kan spille en betydningsfull rolle innenfor helsefremmende arbeid i norsk grunnskole.</p>		

Abstract

Title	Occupational therapists as contributors in health promotion work at schools in Norway	
Author	Åse Degnes og Marthe Østerhagen	
Supervisor	Kari Bjerke Batt-Rawden	
Keywords	Occupational therapy, primary and lower secondary school, health promotion, interdisciplinary collaboration	
Number of words: 10234	Number of appendix: 4	Availability (open/confidential): Yes
Background Previous research from other countries deals with occupational therapy interventions at school, but there is not much research regarding this theme in a Norwegian context. This study examines how occupational therapists at the primary and lower secondary school in Norway works, focusing on health promotion.		
Research questions 1) What experiences do occupational therapists have working with health promotion in primary and lower secondary school in Norway? 2) What factors seems to be of importance in increasing children's participation in occupations at school?		
Method This study has a qualitative approach. Data were collected in three individual interviews with occupational therapists employed at school.		
Results The primary focus of occupational therapists is to see the pupils potential and resources, and to assess their interests. Based on the pupil's interests, occupational therapists can implement interventions. The goal for the children is to experience participation and inclusion in meaningful occupations. The informants emphasize the importance of interdisciplinary collaboration, which can contribute to a more customized service.		
Conclusion The findings show that participation in meaningful occupations and feeling included, are important in experiencing increased well-being, and with that, health. On this basis, occupational therapists and interventions can play an important role within health promotion work in primary and lower secondary school in Norway.		

Forord

Vi legger nå bak oss en intensiv periode med mye hardt arbeid. Prosessen har likevel vært fin og svært lærerik. Vi ønsker å takke alle som har bidratt til at vi kan presentere et ferdig produkt.

Først og fremst vil vi takke informantene som brukte tiden sin på å dele sine erfaringer med oss. Det var et verdifullt bidrag inn i denne oppgaven.

Vi vil takke veileder Kari Bjerke Batt-Rawden for mange gode råd og innspill i prosessen.

Takk til familie og venner som har gitt sin støtte og heiet på oss.

Til slutt vil vi takke hverandre for god støtte og et godt samarbeid gjennom denne prosessen.

Åse Degnes og Marthe Østerhagen

Rakkestad og Brumunddal, 08.05.2022

Innhold

SAMMENDRAG	1
ABSTRACT	2
FORORD	3
INNLEDNING	6
Bakgrunn	6
Tidligere forskning	6
Hensikt og problemstilling	7
Teoretisk rammeverk	7
Aktivitetsvitenskap	7
Helsefremming	8
Verdenssynet	9
METODE	9
Tematisering og planlegging	9
Valg av metode.....	10
Utvalg og rekruttering.....	10
Intervjuing	11
Transkribering	11
Analysering	12
Verifisering	13
Rapportering	14
Litteratursøk	14
RESULTATER	15
Eleven	15
Elevmedvirkning	15
Ferdigheter.....	16
Hverdagsmestring	17
Skolen som arena for lek og læring	17
Tilrettelegging av aktivitet.....	17
Tilrettelegging av omgivelser	18

Samarbeid	19
Tverrfaglig samarbeid.....	19
Muligheter og utfordringer knyttet til samarbeid.....	20
 DISKUSJON	 21
Diskusjon av resultater	21
Eleven	21
Skolen som arena for lek og læring	24
Samarbeid	27
 Diskusjon av metode	 29
Valg av metode.....	29
Valg av informanter.....	29
Innsamling av data.....	30
Analysering og verifisering	31
 KONKLUSJON	 31
 VEDLEGGSOVERSIKT	 32
 REFERANSELISTE	 33

Innledning

Bakgrunn

Temaet for bacheloroppgaven er helsefremmende arbeid med barn og unge i norsk grunnskole, og ergoterapeuters erfaringer med dette. *Helsefremming* defineres av World Health Organization (2022) som en prosess som setter den enkelte i stand til å oppleve økt kontroll over, og til å forbedre egen helse. En personlig interesse for temaet hos gruppemedlemmene, samt et ønske om å finne ut mer om ergoterapeuters arbeid i skole er årsakene til valg av tema. Med oppgaven er det en målsetning om å bidra til å øke kunnskap rundt ergoterapeuters rolle i norsk grunnskole.

Bakgrunnen for valg av tema tar utgangspunkt i lovverk, offentlige dokumenter og ergoterapiens kjernekompetanse og fagområder. St. Meld. 6 (2019-2020) (2020) *Tett på - tidlig innsats i barnehage, skole og SFO*, sier at barnehage og skole skal gi muligheter for alle barn og unge uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, samt kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Videre skrives det at dette krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats (St. Meld. 6 (2019-2020)). *Ny læreplan - Overordnet del* (Utdanningsdirektoratet, 2022) trekker også fram inkluderende fellesskap for å fremme helse, trivsel og læring for alle. *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (heretter Opplæringslova), sier at opplæringen skal tilpasses elevene og forutsetningene til den enkelte (Opplæringslova, 1998). Dette kan ses i sammenheng med ergoterapiens kjerneverdier om deltakelse og inkludering i samfunnet ut fra forutsetninger og funksjonsnivå (Norsk Ergoterapeutforbund, 2022a). Videre har ergoterapeuter som jobber med barn og unge med ulike utfordringer i hverdagslivet, fokus på forebygging og tidlig innsats for å fremme aktivitet, deltakelse og inkludering (Norsk Ergoterapeutforbund, 2022b). Mestring og tidlig innsats for barn og unge er et satsningsområde for Norsk ergoterapeutforbund i landsmøteperioden 2020-2023 (Norsk Ergoterapeutforbund, 2022c).

Tidligere forskning

Med bakgrunn i søk via Ovid Medline og CINAHL, er det funnet noe forskning knyttet til ergoterapeutiske intervensjoner på skole. Grajo, Candler og Sarafian (2020) undersøker via en systematisk litteraturstudie, evidens for effekter av ulike aktivitetsbaserte intervensjoner innenfor ergoterapifeltet for å øke faglig deltakelse blant barn og unge fra 5-21 år. Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub (2017) forklarer at elever med psykisk utviklingshemming

deltar mindre i aktiviteter i klasserommet enn andre barn og undersøker om en ny samarbeidsmodell kan øke deltakelsen. En kvantitativ studie fra Sveits har sett på ergoterapipraksis og samarbeid med andre faggrupper i ordinære skoler. Denne viser et behov for både endringer i helse og utdanningslover, samt for innovative løsninger i skolen (Kaelin *et al.*, 2019). Hvilke sosiale ferdigheter og kognitive strategier som forventes av barn i læringssituasjoner fra barnehagealder til 6.klasse i en australsk delstat, undersøkes av Challita, Chapparo og Hinitt (2018). Alle artiklene peker på et behov for ytterligere forskning (Challita, Chapparo og Hinitt, 2018; Grajo, Candler og Sarafian, 2020; Kaelin *et al.*, 2019; Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub, 2017).

Åldstedt og Myhre (2019) skriver om egne erfaringer knyttet til deres arbeid på en barneskole. Utover dette er det funnet lite om ergoterapi og helsefremming på skole i Norge, og det er ikke funnet kvalitative studier med intervjuer av ergoterapeuter som jobber på norsk skole. På grunn av ulikheter i skolesystemene rundt om i verden, kan det tenkes at internasjonale studier ikke nødvendigvis er direkte overførbart til ergoterapeuters arbeid på norske skoler. Dette kan tyde på et behov for mer kunnskap rundt ergoterapi i grunnskolen i en norsk sammenheng.

Hensikt og problemstilling

Hensikten med bacheloroppgaven er å øke forståelse, kunnskap og innsikt i ergoterapeuters rolle innenfor helsefremmende arbeid i grunnskolen. Med utgangspunkt i teorigrunnlaget og rammene for prosjektet, er følgende problemstilling og delproblemstilling formulert:

Hvilke erfaringer har ergoterapeuter med å jobbe helsefremmende i norsk grunnskole?

- *Hvilke faktorer er av betydning for å øke elevenes deltakelse i aktiviteter på skolen, uavhengig av forutsetninger?*

Teoretisk rammeverk

Aktivitetsvitenskap

Aktivitetsvitenskap skal benyttes som teoretisk rammeverk i bacheloroppgaven. Dette er overordnet sett en vitenskap som belyser menneskelig aktivitet, samt relasjonene mellom menneskelig aktivitet, helse og trivsel (Kristensen, 2017). Det tas utgangspunkt i Wilcock og Hocking (2015) sin beskrivelse av mennesker som aktive vesener; med begrepet aktivitet

menes alt som mennesker foretar seg, og både helsen og livet i seg selv er avhengig av aktivitet.

Innenfor aktivitetsvitenskapen kan aktivitet defineres som *doing*, *being*, *belonging* og *becoming*. Ordet *doing* er knyttet til ord som handling, få noe gjort, oppnå, utføre og lignende. Ordet *being* er knyttet til stillhet og refleksjon og er et personlig aspekt ved aktivitetsbegrepet. Videre kan *belonging* relateres til det å føle tilhørighet, være en del av, tilknyttet, inkludert, være på rett sted og å ha en følelse av å passe inn. *Becoming* handler om endring, utvikling og det å være i en posisjon som tillater at en oppnår sitt potensiale (Wilcock og Hocking, 2015). Ifølge Åldstedt og Myhre (2019) kan aktivitet være viktig i elevers skolehverdag, da målet med ergoterapi i skolen er at elevene skal oppleve mestring og inkludering, i tillegg til å ha et godt læringsutbytte. Det er planlagt å bruke denne forståelsen av aktivitet til å belyse funnene relatert til bruk av aktivitet i ergoterapeutiske intervensjoner i grunnskolen, samt se på begrepene i relasjon til helse og velvære.

Helsefremming

Innenfor helsefremmende arbeid betraktes ikke helse bare som fravær av sykdom, men mer som en opplevelse av velvære, ifølge World Health Organization (2022). Helse ses på som en ressurs i dagliglivet og omfatter sosiale og personlige ressurser, så vel som fysisk kapasitet (World Health Organization, 2022).

Salutogenese er et sentralt begrep innenfor helsefremming. Ifølge Antonovsky (1996) befinner alle mennesker seg i et kontinuum mellom helse og uhelse. Salutogenese handler om å ha fokuset på faktorer som styrker helsen fremfor risikofaktorer, slik at mennesker kan bevege seg nærmere helse i dette kontinuumet. Helsefremmende tiltak ut fra et salutogent ståsted, rettes mot alle mennesker, uavhengig hvor på kontinuumet de befinner seg. Ifølge Antonovsky (1996) er det å ha en sterk *opplevelse av sammenheng*, en viktig faktor i bevegelsen mot bedre helse. Dette vil si at verden oppleves som begripelig, håndterbar og meningsfull (Antonovsky, 1996).

Det å vinne større makt og kontroll over faktorene som har innvirkning på helsen, slik at man kan påvirke disse for videre å kunne forbedre egen helse, omtales som Empowerment (Green et al., 2019). Empowerment kan ses på både som et mål i seg selv og som et middel for å oppnå god helse, og det kan ses både på individ- og samfunnsnivå (Green et al., 2019).

Verdenssynet

Det er tenkt at oppgaven skal posisjoneres ut fra det sosialkonstruksjonistiske verdenssynet. Dette anses som mest hensiktsmessig, da det samsvarer med oppgavens formål og problemstilling. Creswell (2009) beskriver at menneskers mening og forståelse blir konstruert gjennom den verdenen og konteksten de lever og arbeider i. Problemstillingen går ut på å innhente ergoterapeuters erfaringer og historier, og dette verdenssynet blir da ansett som en hensiktsmessig ramme. Innenfor dette verdenssynet har forskerne innsikt rundt det at deres egen bakgrunn former deres egne tolkninger (Creswell, 2009).

Metode

Kvale og Brinkmann (2015) beskriver intervjuundersøkelsen med syv stadier; tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysering, verifisering og rapportering. Det er tatt utgangspunkt i disse trinnene for at arbeidet med denne oppgaven skal kunne beskrives mest mulig nøyaktig. Etske problemstillinger preger ifølge Kvale og Brinkmann (2015) hele forløpet i en intervjuundersøkelse, og med utgangspunkt i dette er det valgt å presentere etiske vurderinger underveis i hvert av de sju trinnene, fremfor å ha dette som en egen del.

Tematisering og planlegging

Prosjektets problemstilling ble formulert, og tidligere forskning på området ble kartlagt før metode ble valgt. Dette kan sies å være i tråd med det Kvale og Brinkmann (2015) skriver om at undersøkelsens hvorfor- og hva-spørsmål må klarlegges, før man stiller spørsmål om hvordan. Det ble utarbeidet en prosjektplan for gjennomføring av studien. Denne inneholdt blant annet en fremdriftsplan med de ulike aktivitetene og planlagt tid for gjennomføring.

Problemstillingen og tema for studien ble sendt inn til NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) av emneansvarlig, i henhold til forhåndsgodkjenningssprinsippet (NOU 2005:1) (Vedlegg 4). Ifølge NOU 2005:1 (2004) stilles det krav til medisinsk og helsefaglig forskning om at den skal være relevant for samfunnets behov, ha tilstrekkelig kvalitet og være etisk forsvarlig. Det identifiserte kunnskapshullet ble sett opp mot tiden og ressursene som var planlagt å benytte, og dette tatt i betraktning, ble studien vurdert å kunne ha en nytteverdi.

Valg av metode

For å besvare problemstillingen, ble et kvalitativt design og metode ansett som mest hensiktsmessig. Det kvalitative forskningsintervjuet er anvendt, da det var ønskelig å innhente ergoterapeuters erfaringer knyttet til helsefremmende arbeid i grunnskole, samt oppnå en større forståelse knyttet til dette. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) søker man gjennom det kvalitative forskningsintervjuet å forstå verden sett fra intervjupersonenes side og få frem betydningen av deres erfaringer. Dette kan sies å stemme overens med det sosialkonstruksjonistiske verdenssynet, som sier at forskere må stole på informantenes synspunkt (Creswell, 2009). Det ble valgt en induktiv og utforskende tilnærming til temaet, uten å ha for mange ideer å teste på forhånd, i henhold til Kvale og Brinkmann (2015).

Utvalg og rekruttering

Følgende seleksjonskriterier ble lagt til grunn for valg av informanter; ergoterapeuter som jobber, eventuelt har jobbet tidligere, i minimum ett år i grunnskole. De som er tilgjengelige og som er villige til å bruke sin tid på å la seg intervju, altså et tilgjengelighetsutvalg. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015), kan det være en fordel å ha et mindre antall intervjuer i kvalitative undersøkelser, og heller bruke mer tid på å forberede og analysere intervjuene. Med tanke på rammene i dette prosjektet, ble det anslått at tre til fire informanter kunne være et håndterbart antall.

Det ble lagt ut et innlegg på en lukket Facebook-gruppe, som ble besvart med noen tips om skoler og personer. Deretter ble det sendt e-poster til ulike aktuelle skoler med spørsmål om det var ansatt ergoterapeut der. Det ble også sendt e-poster til kommuneergoterapitjeneste i noen kommuner med spørsmål om de hadde kjennskap til ergoterapeuter ansatt på skole i deres kommune. Studentenes nettverk ble også benyttet for å få tips til mulige kandidater. Det ble benyttet en slik bred tilnærming, da det å finne aktuelle informanter var noe utfordrende. Det ble til slutt rekruttert tre informanter (n=3) fra tre ulike steder i landet. Informasjonsskriv med samtykkeskjema (vedlegg 2) ble tilsendt personene som hadde sagt seg villige til å stille opp som informanter og tidspunkt for intervju ble avtalt. Dette er i tråd med selvbestemmelsesprinsippet, som tar utgangspunkt i frivillig deltakelse og at deltakelsen er basert på informert samtykke (NOU 2005:1).

De tre informantene er utdannet ergoterapeuter, den ene mellom 1985 og 1995, mens de to andre er utdannet mellom 2010 og 2020. Alle tre er kvinner. To av dem er ansatt i

ergoterapeutstilling på henholdsvis et ressurscenter og på en tilrettelagt skole hvor de følger opp mange barn. Den siste informanten er ansatt som miljøterapeut på en ordinær skole, der hun følger tre barn.

Intervjuing

Valget av individuelle intervju er basert blant annet på at det gir mulighet til å konstruere kunnskap mellom den intervjuede og intervjueren (Kvale og Brinkmann, 2015). Det å utforske informantenes perspektiver og forståelse av temaer fra deres dagligliv, stemmer overens med Kvale og Brinkmann (2015) sin beskrivelse av et semistrukturert livsverdenintervju. Det var ønskelig at informantene skulle kunne fortelle åpent om jobben sin, samtidig som visse rammer for innhold ble satt. Det ble derfor utarbeidet en semistrukturert intervjuguide, med fokus på temaene helsefremmende arbeid, mestring, meningsfulle aktiviteter, ferdigheter og tverrfaglig samarbeid (vedlegg 3).

Ett intervju ble gjennomført fysisk, mens to ble gjennomført via videosamtale. En student hadde rolle som hovedintervjuer på ett intervju, mens den andre studenten var hovedintervjuer på to. Den studenten som ikke hadde denne rollen, kunne stille oppfølgingsspørsmål. Det ble først snakket om løst og fast, med mål om å skape en god relasjon med intervjupersonen, der intervjuer aktivt lytter og viser interesse for det intervjupersonen har å fortelle (Kvale og Brinkmann, 2015). Intervjuene ble startet med en brifing, der det ble gitt informasjon om formålet med intervjuet og prosjektets problemstilling. Taushetsplikt og informantenes rettigheter ble gjennomgått, slik det beskrives av Kvale og Brinkmann (2015). Båndopptakeren ble så satt på.

Transkribering

Intervjumaterialet ble transkribert fra muntlig til skriftlig form. Da det var tre intervjuer som skulle transkribes, ble det valgt at studentene tok ett intervju hver, og at det siste ble delt midt på. På denne måten ble begge studentene like deltakende i dette arbeidet. Informantenes navn, arbeidsplass og kommune ble ikke skrevet inn i dokumentene, for å sikre informantenes konfidensialitet, i henhold til Kvale og Brinkmann (2015). Transkripsjonene ble lest gjennom og lyttet til i etterkant av den som ikke arbeidet med gjeldende intervju, dette for å sikre en lojal skriftlig transkribering.

Analysering

Som metode for dataanalyse er det i denne oppgaven benyttet systematisk tekstkondensering, jamfør Malterud (2017). Denne metoden beskrives som egnet for nybegynnere og som en systematisk og overkommelig måte å gjennomføre analyseprosessen på (Malterud, 2017).

Analysen er gjennomført i fire trinn, der første trinn innebærer å *få et helhetsinntrykk* (Malterud, 2017). Arbeidet på dette trinnet innebar å lese gjennom alle sidene med transkribert materialet og notere forslag til foreløpige tema. Ifølge Malterud (2017) er det et mål å legge fra seg sin forforståelse på dette stadiet i analysen. Det ble forsøkt å ha fokus på dataene framfor på teorien, noe som er i tråd med en induktiv tilnærming (Kvale og Brinkmann, 2015). Etter å ha lest gjennom alt materialet hver for seg, møttes gruppen for å drøfte, og ble enige om fire foreløpige temaer. Disse var; “møte barnet der det er”, “læring og trening”, “tilrettelegging i aktivitet og omgivelser” og “samarbeid”.

Andre trinn handler om å *identifisere meningsbærende enheter*, og gå fra foreløpige temaer til koder og sortering. Det anbefales at man forsøker å bli enige om tre til fem reviderte foreløpige temaer som danner grunnlag for kodegrupper (Malterud, 2017). Det ble drøftet mye rundt om de foreløpige temaene belyste problemstillingen og i så fall hvordan, men det ble likevel valgt å videreføre de foreløpige temaene som kodegrupper. Deretter ble all tekst gjennomgått linje for linje, og ord og tekstbiter som ikke hadde noen betydning, som “mhm” og “ehm”, ble fjernet, ved å bruke markeringstusj på papir. Teksten uten meningsinnhold ble lagt til side. Deretter ble de meningsbærende enhetene sortert og kodet under de fire kodegruppene i et dokument på PC.

Tredje trinn er *kondensering*, som handler om å kondensere de sorterte meningsbærende enhetene (Malterud, 2017). På dette trinnet i analysen ble det besluttet å slå sammen to av kodegruppene, “møte barnet der det er” og “læring og trening”, som ble til kodegruppe “individ”. Deretter ble de meningsbærende enhetene sortert under subgrupper. Det ble utarbeidet kondensat for hver subgruppe, ved å velge ut en meningsbærende enhet og fylle på rundt med enheter som omhandlet samme tema. Det ble også utarbeidet ett *gullsitat* per subgruppe. Malterud (2017) beskriver gullsitatet som en tekst som til sammen bærer med seg summen av innhold fra de meningsbærende enhetene. Et eksempel på et gullsitat, hentet fra subgruppe “tverrfaglig samarbeid”: “Jeg samarbeider med flere andre faggrupper som er en del av teamet rundt barna. Det er et dynamisk samarbeid, så det er ikke sånn at nå er vi ferdig

og skal ikke ses på et år”. Kondensatet sammen med gullsitatene, ble utgangspunktet for siste ledd av analysen og presentasjon av resultatene, jamfør Malterud (2017).

Fjerde og siste trinn i analysen er *syntesen*, som går ut på å sammenfatte betydningen av funnene (Malterud, 2017). Deretter ble kondensatene skrevet om til en analytisk tekst, der gullsitatene illustrerer innholdet i teksten, se utdrag fra analysen i tabell 1.

Tabell 1: Utdrag fra analysen

Meningsbærende enhet	Foreløpig tema	Kodegruppe	Subgruppe	Kondensat	Syntese
“For gjennom interessene, kan du gjøre tiltakene og tilrettelegge sånn at du fanger ungen og motiverer”.	“Møte barnet der det er”	“Individ”	“Elev-medvirkning”	“Det at du har snakket med eleven og fått tak i interessene. For det er gjennom interessene, at du kan gjøre tiltakene og tilrettelegge sånn at du fanger ungen og motiverer”	“Ergoterapeutene gjennomfører tiltakene og tilrettelegging basert på barna sine interesser. På denne måten får man barnet med, og motivert i prosessen”. Fra hovedtema “eleven”

Etter siste analysetrinn var følgende hovedtemaer med tilhørende undertemaer utarbeidet:

- “Eleven” med undertemaer “elevmedvirkning”, “ferdigheter” og “hverdagsmestring”.
- “Skolen som arena for lek og læring” med undertemaer “tilrettelegging av aktivitet” og “tilrettelegging av omgivelser”.
- “Samarbeid” med undertemaer “tverrfaglig samarbeid” og “muligheter og utfordringer”.

Verifisering

Validitet kan sies å ha å gjøre med om metoden undersøker det den er ment å undersøke, mens reliabilitet handler om resultatenes konsistens og troverdighet, og har å gjøre med om resultatet kan reproduseres på et annet tidspunkt av en annen forsker (Kvale og Brinkmann,

2015). Det var fokus på lojalitet overfor informantene ved transkripsjonen, videre gjennom analyseprosessen og helt fram til de ferdige resultatene. Dette ble forsøkt opprettholdt ved å bytte på gjennomlesning og å lytte til lydklippene i ettertid. Studentene drøftet foreløpige temaer og koder under analysen for at disse skulle representere funnene på best mulig måte. Gullsitatene som ble utarbeidet i analyseprosessen tredje trinn, ble benyttet etter at resultatdelen var skrevet, for å sjekke at innholdet fortsatt gjenspeilet innholdet fra kondensatet.

Rapportering

Når det kommer til rapportering av resultatene, ble det tatt utgangspunkt i syntesen fra analyseprosessen sine siste ledd, jmfør Malterud (2017). Dette beskrives som et godt utgangspunkt for fremstillingen av resultatene. De analytiske tekstene kan gjerne reorganiseres, men det er lurt å fortsatt beholde systematikken fra analyseprosessen, ifølge (Malterud, 2017). Sikring av informantenes konfidensialitet har vært et fokus gjennom framstillingen av resultatene. Da det er relativt få ergoterapeuter som jobber på skole i Norge, har det blitt hyppig diskutert hva som kunne og ikke kunne tas med av informasjon i resultatene. Videre skal deltakernes stemmer være tydelige i resultatdelen, mens i diskusjonen kan forfatteren være synlig til stede som fortolker og kommentator (Malterud, 2017).

Litteratursøk

Det er gjort søk i flere databaser, men de inkluderte artiklene ble funnet i Ovid Medline og CINAHL, med søkeord som: Occupational therapy, Schools, Learning, Children og Interdisciplinary collaboration.

Det ble gjort ytterligere søk, blant annet med søkeordet "Health promotion". Det viste seg imidlertid at treffene da ble veldig diagnosespesifikke, og siden oppgaven fokuserer generelt på ergoterapeuters helsefremmende arbeid i skole, ble det valgt å ekskludere artikler som var rettet mot spesifikke diagnoser. Det ble også funnet en artikkel via fagbladet *Ergoterapeuten*.

Samtlige artikler er fagfellevurdert og vurdert opp mot Helsebibliotekets sjekklister (Helsebiblioteket, 2016). Søkeshistorikk som førte til de inkluderte artiklene ligger vedlagt (vedlegg 1).

Resultater

I denne delen av oppgaven vil resultatene fra intervjuene presenteres. Informantene oppga at de fleste av elevene som de jobber med har en eller flere funksjonsnedsettelse og individuell opplæringsplan. Resultatene struktureres etter tre hovedtemaer med tilhørende undertemaer. Hovedtemaene er “eleven”, “skolen som arena for lek og læring” og “samarbeid”.

Eleven

Elevmedvirkning

Alle informantene har til felles at de bruker god tid på kartlegging i starten for å bli kjent med barnet. Opplæringslova sammenlignes av den ene informanten med selve grunnsynet i ergoterapien. Det påpekes at alle barn har rett på tilpasset opplæring, uansett utgangspunkt. Alle understreker at man må ta hensyn til barnas nivå, og tilrettelegge ut ifra det for å fremme læring. Fokuset er på å se hver enkelt elev og ressursene deres. Det poengteres at ergoterapeuter har mye å bidra med inn i dette, fordi de er gode på å se forutsetninger, funksjon og nivået til barna. Det første møtet med barnet startes gjerne med at ergoterapeutene stiller spørsmål om hva barnet liker å gjøre og hva de synes er gøy, eventuelt hva de ikke liker så godt. Kommunikasjonshjelpemidler i forbindelse med ASK (alternativ supplerende kommunikasjon) blir brukt for at barn uten språk skal kunne velge aktiviteter selv. Målet med dette er å få kartlagt barnet sine interesser og for å få dem med i prosessen.

“Fokuset er å se hver enkelt elev sine ressurser, og gjennom interessene kan vi gjøre tiltakene og tilrettelegge. For det å ha en aktivitetsglede i bunn fanger og motiverer ungen slik at de skjønner hensikten med det de skal gjøre, og det blir et mål med det vi gjør” (Gullsitat).

Ergoterapeutene gjennomfører tiltakene og tilrettelegging basert på barna sine interesser. På denne måten får man barnet med, og motivert i prosessen. Dette hjelper også barnet til å forstå hensikten med oppgaven som skal gjøres. Videre påpekes viktigheten av det å alltid ha en aktivitetsglede i bunn og være bevisst hva barnet ønsker å oppnå. Barnet skal få lov være med å ha noe å si, og ordet “elevmedvirkning” trekkes fram av en informant.

Ferdigheter

Barna trener på ferdigheter som er relevante ellers i skolehverdagen sammen med ergoterapeutene. Eksempler på dette er fin- og grovmotorikk, ADL-ferdigheter, sosiale og kognitive ferdigheter, samt språklige ferdigheter. En informant forklarer at hun går inn i læreplanen og ser hvilke mål hun kan trekke ut og ta med seg inn i trening på eksempelvis finmotorikk. Hun trekker frem et eksempel hvor barna jobbet med Pippi som tema. Da de tegnet huset til Pippi brukte de maler som utgangspunkt. Denne måten å jobbe på gir ifølge informanten mye ferdighetstrening når det kommer til å bygge opp det visuelle og øye-hånd koordinasjon, grep, håndlag og håndtering som de trenger ellers i skolehverdagen. Barna blir spurt om å vurdere egen innsats, spesielt hva de gjorde bra og hvordan.

“Jeg dypdykker inn i læreplanen og ser hva jeg kan ta med meg inn i aktivitetene. Trening på ferdigheter handler mye om det her med struktur og planlegging. Du kan være aldri så motorisk god om du ikke forstår oppgaven og du ikke har en plan” (Gullsitat).

Det blir fortalt at mange av elevene har behov for lære sosiale ferdigheter og sosialt samspill. Et eksempel som trekkes fram er at elevene ikke alltid klarer å gi uttrykk for at de ønsker å være en venn. De kan da for eksempel slå og ta tak i det andre barnet, når de egentlig ønsker kontakt. Alle tre informanter forteller at sosiale ferdigheter ikke er noe de jobber direkte med, men at de imidlertid jobber indirekte med dette i andre sammenhenger. Spesielt det med å vente på tur, at barna ikke alltid kan være førstemann og at de må dele med andre. Altså det å lære sosiale relasjoner og samspill med andre. Arbeid med kognitive ferdigheter trekkes fram, for eksempel å ha struktur i hverdagen og en plan på hva som er neste handlingsrekke.

Et eksempel som trekkes fram, handler om hvordan man kan jobbe med skriveferdigheter. Det må kartlegges hva slags type skrivevansker barnet har, og ergoterapeutene kan da finne ut om det er utfordringer knyttet til grepet, det å følge linjene, om trykket på blyanten blir for hardt eller om det går for fort. Viktigheten av å finne ut hva det er som ikke fungerer poengteres. Et annet eksempel på hvordan ergoterapeutene kan jobbe med fag inn i treningen, kan være at dersom et barn har mål om å lære seg preposisjoner, så kan dette tas med inn i aktiviteten. For eksempel ved å si at barnet skal være over, under og ved siden av pulten, kan fag og fysisk aktivitet kombineres. Når det kommer til ADL (aktiviteter i dagliglivet), så er det individavhengig hvordan de trener på det. Noen av barna har en oppfatning av at det er kult å kunne ta på seg jakken selv. Da kan de lage en avtale om at barnet tar med seg jakka og

kommer til ergoterapeuten, så kan de øve på å lukke glidelåsen. Det trekkes fram som en fin inngangsmåte hos noen, mens hos andre så blir tiltaket satt inn i den situasjonen de er.

Hverdagsmestring

Alle informantene presiserer viktigheten av å møte barnet der det er og legge lista på et passende nivå. Dette trekkes fram som en viktig faktor i forbindelse med helsefremming, fordi barna istedenfor å føle at de strever hele tiden, føler at de får til noe. Det er ikke alltid det er så mye som skal til for at barna føler på mestring og deltakelse, og det at de i hvert fall mestrer egen hverdag trekkes fram som viktig. Det at barna er orienterte om seg selv og nærmiljøet, forklares som viktig for framtida deres og kan være med på å bygge opp identitet og selvtillit.

“Det er viktig at vi ikke forventer mer av barnet enn man kan. Vi må legge til rette den lista, sånn at den ungen kan utvikle seg og på sikt mestre hverdagen. Noen ganger er det lite som skal til for at barnet skal oppleve mestring” (Gullsitat).

Et eksempel knyttet til mestring er et barn med en progredierende sykdom som mistet gangfunksjonen. Informanten fortalte at barnet ikke kjente på mestring etter dette. De jobbet mye på forhånd for å forberede barnet på at det ville skje, og venne ham til å mestre bruken av rullestol. I ettertid har de også jobbet for at barnet skulle justere terskelen for mestring, og forstå at det å bruke rullestol ikke er noe negativt.

Skolen som arena for lek og læring

Tilrettelegging av aktivitet

Alle informantene forteller at de jobber for at elevene skal få oppleve mestring og livskvalitet, og at de skal få muligheten til å gjøre det som de andre gjør, uavhengig av funksjonsnivå.

Dette begrunner de med at for barn så er nesten det viktigste å få gjøre det de andre gjør og få være med. Et eksempel på en situasjon der ergoterapeutene kan gradere aktivitet, er når det er et mål om at et barn skal lære seg å skrive for eksempel navnet sitt. Ark med prikker formet som bokstaver kan benyttes, slik at barnet klarer å følge formen på bokstaven. Et annet eksempel på tilrettelegging i aktivitet som trekkes fram, var da hele skolen skulle på felles langtur. De andre trengte da en påminnelse om at de har tre elever med funksjonsnedsettelse de må klare å inkludere. Det var ikke et alternativ at disse elevene skulle bli igjen på skolen. Ergoterapeuten mente da at de som planla heller måtte finne en annen tur, der barna for

eksempel kunne gå i 20 minutter i stedet for en time, så alle kunne være med. Barna bryr seg ikke om de skal gå i 20 minutter eller en time, da de uansett er mest opptatte av pølsene de får når de kommer frem, ifølge informanten.

“For barn så er nesten det viktigste å få gjøre det de andre gjør og få være med. Det er jo akkurat det ergoterapeuter gjør, legger til rette for mestring, deltakelse og inkludering, også for dem som ikke har de samme forutsetningene som de andre. Vi graderer aktiviteter sånn at det skal være noe å strekke seg etter, uten at det blir for vanskelig” (Gullsitat).

Ergoterapeutene kan bli med i på- og avkledningssituasjon i det naturlige miljøet på skolen. For eksempel hvis de vet at andre klasse skal ut klokka tolv på tirsdager, kan de komme kvart over elleve for å være med. I noen tilfeller kan det være nok at eleven får gå ut fem minutter før de andre for å kle på seg. Det kan også være å sette på en ekstra hempe på glidelåsen for at det skal være lettere å få tak i, eller foreslå til foreldre å kjøpe en borrelås-sko i stedet for knyting. Slik tilrettelegging kan gjøre at eleven kan bli mer selvstendig i en påkledningssituasjon. De kan komme seg raskere ut i friminuttet, i stedet for at han må vente på at noen skal hjelpe dem.

Tilrettelegging av omgivelser

Skolen trekkes fram som en av barnas mest sentrale arenaer. Inne- og utearealer, grupperom og sanseintegreringsrom brukes aktivt. Det at barnet skal få delta i de daglige aktivitetene, er en stor del av det ergoterapeutene jobber med. Et eksempel er eleven som ikke var glad i å være i klasserommet, fordi han er sensitiv for støy og lett blir distraheret av ting i rommet. Ergoterapeuten fikk da tilrettelagt i klasserommet, sånn at han ble sittende fremst og alt på veggene ble flyttet bak i klasserommet. Dermed ble det kun tavlen og ukeplanen som ble igjen i synsfeltet hans. Dette gjorde det lettere for denne eleven å følge med på undervisningen. Det viste seg også at flere i klassen klarte å konsentrere seg bedre i ettertid.

“Jeg tenker at skole er en sentral arena for lek og læring. Ergoterapeuter er ganske gode på å gradere og analysere aktivitet, og så ser vi det i sammenheng med omgivelser og miljø. Så jeg ser hvor mye vi kan gå inn og tilrettelegge i skolen” (Gullsitat).

Gapet blir større etter hvert som barna blir eldre, og flere av barna klarer ikke lenger å være en del av fellesskapet på nærskolen. Da melder de behov for å komme til ressurscenteret. Det å

jobbe gruppebasert beskrives som fordelaktig framfor å jobbe bare en-til-en, da de får jobbet med flere ferdigheter samtidig. En oppgave barna kan få i gruppene er å sette ord på de gjorde sist. Hvis barnet som blir spurt ikke husker det, husker gjerne kompisen som sitter ved siden av. Det påpekes at de i denne gruppesettingen får snakket med hverandre, kan føle på det å være en del av en gruppe og de kan både få og ta ansvar. Det jobbes også med å sette sammen lekegrupper. De kan da ta med fire til fem klassekamerater, og tilpasse aktivitetene til barnet med funksjonsnedsettelse slik at alle får lekt på sin måte og får kjenne på mestring.

Samarbeid

Tverrfaglig samarbeid

Informantene forteller at de jobber med en rekke andre faggrupper. Gjennomgående for alle tre er at spesialpedagoger og lærere er det samarbeidet de forteller mest om. De forteller at de som ergoterapeuter har en veiledningsrolle ut mot lærere knyttet til det som handler om tilrettelegging, mens lærer og spesialpedagog har mye av det faglige. To av dem forteller at de også kan bistå i undervisningssituasjoner, mens den tredje jobber mest med barna utenom undervisningssituasjoner.

“Jeg samarbeider med flere andre faggrupper som er en del av teamet rundt barna. Det er et dynamisk samarbeid, så det er ikke sånn at nå er vi ferdig og skal vi ikke ses på et år” (Gullsitat).

En informant beskriver at mye av arbeidshverdagen går med på å tilpasse, søke og justere hjelpemidler, men at de også har mye fokus på trening og tilrettelegging knyttet til ADL. Ofte er det i forbindelse med at de gir hjelp og veiledning til resten av personalet i påkledning og avkledning, spisesituasjoner, og generell finmotorisk trening. Grunnen til dette er at de som følger opp barna daglig har større muligheter jobbe med slike aktiviteter, mens ergoterapeuten har et oppfølgings- og kontaktansvar. Samarbeid med kommunal fysio- og ergoterapitjeneste går også igjen under intervjuene. Mye av samarbeidet dreier seg om hjelpemidler, men en informant forteller også at hun kan stille spørsmål og få tips og råd knyttet til øvelser, spesielt med tanke på sensorisk trening.

Det fortelles om samarbeid med logoped i forbindelse med kommunikasjonshjelpemidler, som talemaskiner. De kan gjøre en felles vurdering på blant annet hvor maskinen skal stå,

hvilke ferdigheter barnet har med tanke på å kunne trykke selv eller om det skal brukes øyestyring. Det nevnes også en gruppe som logoped og ergoterapeut har sammen, der de jobber med det å bruke språket aktivt i praktiske situasjoner. Samtlige informanter forteller om samarbeid med spesialisthelsetjeneste. I tillegg nevnes blant annet helsesportspedagog, musikkpedagog, miljøarbeidere og miljøterapeuter, samt PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste) og BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk).

Muligheter og utfordringer knyttet til samarbeid

Informantene er enige om at tverrfaglig samarbeid nesten alltid er positivt for barnet. Dette illustreres av en av informantene som trekker fram et eksempel med en gutt som ble fulgt opp av to ansatte på grunn av utagerende adferd. Etter at han kom inn på ressurscenteret trengte han mindre assistanse, og han virket til å åpne opp for læring. Videre trekker hun fram at dette var et resultat av at man sammen i de tverrfaglige teamene klarte å trygge eleven, treffe på interessene, samt på hva han ønsket å lære seg.

Barnet har flere faggrupper i teamet sitt, som skal være tilgjengelige for dem. Dette anses som en mulighet, siden det kan fremme et mer dynamisk samarbeid. Samtidig kommer det fram at det er utfordringer knyttet til at det ikke er like mye evidens for at ergoterapien faktisk fungerer sammenlignet med andre faggrupper i skolen, som muligens enklere kan måle effekten av det de gjør. Det påpekes at mye handler om å hele tiden ha en dialog med andre faggrupper, de foresatte og barnet selv rundt hva som er nærmeste utviklingsmål og hvordan alle sammen kan jobbe for at barnet skal nå det.

“Tverrfaglig samarbeid er alltid utfordrende fordi alle tenker at det man holder på med selv er det viktigste. Det handler om å hele tiden ha en dialog så vi har fokus på det samme, og når vi tar litt av deres input og litt av min input så blir stort sett resultatet bra” (Gullsitat).

Samtlige påpeker imidlertid det at man tross alt er en helsefaggruppe ansatt på skole. Det er viktig at man kjenner skolens rammer, man kan ikke alltid komme først og man må være litt ydmyk i møte med andre faggrupper. Alle tenker at det de selv driver med er det viktigste, og man må respektere at fokuset noen ganger må være på noe annet. Knyttet til det å jobbe som helsepersonell på skole, forteller to informanter også om noen utfordringer med tanke på dokumentasjon og manglende felles system for hjelpemidler. Samtidig forteller de at dette er under utvikling og at løsningene forbedres. Et hovedpoeng som går igjen i intervjuene, er at

når man likevel får til det gode samarbeidet for elevene der faggruppene deler på sin kunnskap og erfaring, så ser alle parter at resultatet blir positivt.

Diskusjon

Diskusjonen er delt i to deler, en del om resultater og en del om metode. Resultatene blir sett i lys av teoretisk rammeverk, tidligere forskning, lovverk og andre offentlige dokumenter. Den andre delen omhandler fremgangsmåte, og positive og negative sider ved metoden.

Diskusjon av resultater

Eleven

Elevmedvirkning

Det kom frem fra intervjuene at ergoterapeutene har fokus på å se mulighetene og ressursene hos hvert enkelt barn. Skolen skal ifølge Utdanningsdirektoratet (2022) sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det, legges til grunn for opplæringen. Dette kan sies å stemme overens med et salutogent syn på helse, som handler om å ha fokus på det som er positivt ved menneskers helse, og bygge videre på det fremfor å ha fokus på det som er sykdomsfremkallende (Antonovsky, 1996).

Kristensen (2017) skriver at innenfor aktivitetsvitenskapen, så anses mennesker som aktive vesener og sentral aktør i eget liv. Mennesker har behov for å delta og uttrykke seg gjennom sine handlinger, og er i dynamisk samspill med sine omgivelser gjennom blant annet meningsfulle aktiviteter (Kristensen, 2017). Aktivitet kan forklares gjennom begrepene doing, being, belonging og becoming (Wilcock og Hocking, 2015). Gjennom å observere, imitere, og gjennom kreativ lek lærer barn om doing knyttet til egenomsorg, trygghet og overlevelse. Det gir også erfaringer med tanke på det å ha det gøy, samt utvikling av ferdigheter og egenverd (Wilcock og Hocking, 2015). Med utgangspunkt i dette, kan alt det som barna gjør i skolehverdagen, fra læringsaktiviteter til lek, tenkes å kunne relateres til doing.

Ergoterapeutene oppgir at de ønsker å finne barna sine interesser for å danne grunnlaget for tilretteleggingen og tiltakene. Interessene er viktig for å ha en aktivitetsglede i bunn. Dette kan bygges videre på for å motivere elevene og få dem med i prosessen, noe som kan ses i sammenheng med det Utdanningsdirektoratet (2022) skriver om at elevene skal erfare at de

blir lyttet til i skolehverdagen, og at de skal kunne påvirke det som angår dem. Ifølge Opplæringslova (1998), skal elevene lære å tenke kritisk, de skal ha medansvar og rett til medvirkning. Eksempelet med bruk av kommunikasjonshjelpemidlet “Podd-bok”, der eleven uten muntlig språk kan få velge aktiviteter de skal gjøre, kan trekkes fram i denne sammenhengen. Det at barna er aktive i egen prosess og får lov til påvirke den, kan videre knyttes opp mot empowerment, som kan sies å handle om å oppleve økt makt og kontroll i eget liv (Green *et al.*, 2019). En studie utført av Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub (2017) peker på at elever med psykisk utviklingshemming får stilt færre krav og forventninger til seg når det gjelder aktiviteter i klasserommet. Dette resulterer i at de får færre muligheter til å ta valg. Det påpekes videre at evne til å kommunisere, ta valg og initiere bidrar til en følelse av kontroll og selvbestemmelse, og at dette er avgjørende for økt livskvalitet (Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub, 2017). Elevmedvirkning kan sies å være i tråd med prinsippet om respekt for autonomi, som av Ruyter, Førde og Solbakk (2014) beskrives som en norm for å respektere autonome menneskers beslutningsevne.

Ferdigheter

Det kom fram at informantene jobber mye med ulike ferdigheter hos elevene. Barna de jobber med har ulike utfordringer, og noen ganger må det prioriteres. På starten av skoleåret gjør PPT en sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, i henhold til Opplæringslova (1998). Informantene beskriver at det i de fleste tilfellene er lærer, foreldre og eventuelt barnet selv som bestemmer hva fokuset skal være på det påfølgende skoleåret. En informant forteller at hun bruker læreplanen aktivt for å finne ut hva hun kan trekke ut og bruke inn i de ulike læringsaktivitetene.

Mennesker beskrives som “human beings”, dette relaterer til det å eksistere. Being, eller *å være*, brukes sammen med roller personer har knyttet til menneskelig aktivitet for å uttrykke behovene og interessene som driver individer (Wilcock og Hocking, 2015). For eksempel når barna er på skolen, med alle aktivitetene skolehverdagen innebærer, så kan de beskrives som *å være* elever. På denne måten refererer being til kvalitetene som utgjør det å leve, og til det essensielle ved noen sitt indre vesen (Wilcock og Hocking, 2015). Being kan også relateres til det å reflektere (Wilcock og Hocking, 2015), og på slutten av timen med ergoterapeut, blir barna gjerne spurt om å vurdere egen innsats, gjennom spørsmål som “hvordan har du gjort det i dag?” eller “hvordan gikk nå det her?”. Hun forteller at tanken bak er at det kan være en mulighet for å reflektere rundt egen innsats, og at barna da lærer seg å sette ord på det. Dette

kan sies å være i tråd med at skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring og forstår sine egne læringsprosesser (Utdanningsdirektoratet, 2022). Sett ut fra et helsefremmende perspektiv, kan ferdigheter knyttet til refleksjon over seg selv, egen prosess, egen innsats og egne ressurser ses i sammenheng med salutogenese og opplevelse av sammenheng, jamfør Antonovsky (1996). Når man møter på utfordringer i livet, vil det som kjennetegner en person med sterk opplevelse av sammenheng, være at vedkommende opplever verden som meningsfull og begripelig. I tillegg oppleves verden som håndterbar ved at personen har tro på at de nødvendige ressursene er tilgjengelig (Antonovsky, 1996). Dette tatt i betraktning, kan det tenkes at det å hjelpe barnet til å bli mer bevisst egne ressurser, kan øke barnets opplevelse av sammenheng. Dermed kan dette virke å være en faktor av betydning i det helsefremmende arbeidet.

Det beskrives av informantene at flere av barna de jobber med, har behov for å jobbe med sosiale ferdigheter. Eksempelvis klarer de ikke alltid å gi uttrykk for at de ønsker å være venn, men kan tilnærme seg de andre barna ved å ta tak i eller slå. Skolen har både et dannelsingsoppdrag og et utdanningsoppdrag, disse henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre, ifølge Utdanningsdirektoratet (2022). Samtlige informanter fortalte at de ikke jobber direkte med sosiale ferdigheter, men at dette likevel blir en naturlig del av andre tiltak. Blant annet blir det å vente på tur, ikke snakke når andre snakker og det å dele på utstyr, trukket fram som viktige ferdigheter under sosial samhandling. Dette kan ses i sammenheng med Challita, Chapparo og Hinitt (2018) sin studie, som tar for seg hvilke kognitive aspekter ved sosiale ferdigheter som er forventet i klasseromsaktiviteter hos barn i barnehage- og barneskolealder i Australia. Studien viser at det er forventninger av barn knyttet til det å bruke strategier under deltakelse i læringsaktiviteter på skolen, som er sterkt forbundet med blant annet gjenkjennelse og problemløsning. Det kommer frem at kartlegging og intervensjon for barn med vansker knyttet til sosial deltakelse, bør inkorporere bruk av kognitive strategier (Challita, Chapparo og Hinitt, 2018). Arbeid med kognitive ferdigheter trekkes fram av to av informantene. Hvis barnet får hjelp til å legge en plan for hvordan de skal tilnærme seg det andre barnet som de ønsker kontakt med, så velger de kanskje en annen tilnærming enn å ta tak i jakken og slå. Det å ha struktur i hverdagen og en plan på hva som er neste handlingsrekke, kan altså tenkes å ha betydning både i faglige og sosiale sammenhenger.

Hverdagsmestring

Åldstedt og Myhre (2019) forklarer at hverdagsmestring er å kunne utføre meningsfulle og nødvendige aktiviteter blant annet i lek og læring, og at dette bidrar til deltakelse og inkludering. Informantene oppgir at de jobber med ferdigheter som er viktige for barna i skolehverdagen ellers og for senere i livet. Spesielt det å kunne skrive navnet sitt, generelt ADL, det å være orientert om seg selv og nærmiljøet og ellers sosiale og kognitive ferdigheter trekkes fram som særlig viktig. I alle intervjuene ble det å møte barnet der det er, gjentatt flere ganger. Det å legge lista på et passende nivå slik at aktivitetene stiller krav til barnet uten å være for vanskelige slik at barnet mister motivasjonen, trekkes fram som noe av essensen for at barnet skal føle på mestring. Opplæringslova (1998) sier at skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav og gi dem utfordringer som fremmer danning og lærelyst. *Becoming* tilfører ifølge Wilcock og Hocking (2015) et framtidsperspektiv ved *doing, being* og *belonging*. Individuer og samfunn er i konstant i en tilstand der de blir noe annet; de endres, utvikles og transformeres som et resultat av hva de gjør både til daglig og mer sporadisk (Wilcock og Hocking, 2015). Det at barna lærer ferdigheter som blir viktige i framtiden, og som hjelper dem til å utvikle seg til å bli mest mulig selvstendige, kan ses ut ifra *becoming*. Dette kan videre ses i sammenheng med St. Meld. 6 (2019-2020) (2020), som forteller at det er et overordnet mål å videreutvikle kvaliteten i barnehager og skoler, slik at alle barn og elever får lære, mestre og utvikle seg i inkluderende fellesskap. Det kan tenkes at å jobbe for at aktivitetene blir lagt på riktig nivå slik at elevene får føle på mestring og oppnå sitt fulle potensiale, kan være et bidrag inn i dette.

Skolen som arena for lek og læring

Informantene fortalte at de ved hjelp av kartlegging finner barnets funksjon og behov. På bakgrunn av dette, jobber de med blant annet med gradering og tilpasning av aktivitet og omgivelser. Utdanningsdirektoratet (2022) skriver at elevene møter skolen med ulike holdninger, forkunnskaper, erfaringer og behov, og at skolen må gi alle elever likeverdige muligheter til utvikling og læring, uavhengig forutsetningene deres. Åldstedt og Myhre (2019) skriver at målet med ergoterapi i skolen er at elever skal oppleve inkludering og mestring og ha et godt læringsutbytte.

Tilrettelegging av aktivitet

Under intervjuene ble det blant annet fortalt om tilrettelegging i forbindelse med av- og påkledningssituasjoner, der det er mål om at eleven skal mestre dette selv. Et eksempel som trekkes fram er at et barn som sliter med å ta på jakken selv, kan få gå ut fem minutter tidligere enn de andre før friminutt. Informanten fortalte at dette kan være nok til at barnet kan mestre situasjonen selv. Dette kan ses i sammenheng med becoming, knyttet til det å gjennomgå en endring (Wilcock og Hocking, 2015). Denne ideen om becoming kan videre relateres til det World Health Organization (2022) skriver om at for å oppnå et stadium av komplett fysisk, mentalt og sosialt velvære, må man kunne identifisere og realisere forhåpninger og ambisjoner. Det at barnet får tilrettelagt aktiviteten, kan altså tenkes å ha en betydning for at barnet skal kunne oppnå sitt potensiale og oppleve en følelse av velvære. Eksempelet illustrerer at det ikke alltid er så store tilpasninger som skal til for at situasjonen skal kunne mestres. Det å få muligheten til å delta i lek og aktivitet i hele friminuttet framfor å måtte vente på hjelp, kan tenkes å gi en følelse av deltakelse og inkludering.

Studien til Grajo, Candler og Sarafian (2020), handler om intervensjoner innenfor ergoterapifeltet for å forbedre barns faglige deltakelse. Studien viste at isolert trening på ferdigheter som er nødvendige for å lære å skrive, ikke nødvendigvis lar seg overføre til bedre utførelse i håndskrift. Bruken av nødvendige ferdigheter i intervensjoner må være direkte overførbart mot oppgaver knyttet til håndskrift. Dette kan ses i sammenheng med trening på finmotorikk og skriveferdigheter, også i en norsk sammenheng. Når elevene har utfordringer med å skrive bokstaver, kan ergoterapeutene gradere aktiviteten. Eksempelvis kan de skrive ut ark der bokstavene er prikket opp. Elevene kan da trene på å skrive bokstavene ved å følge prikkene på arket. Ifølge Åldstedt og Myhre (2019) kan ergoterapeuten bidra i ulike skolefag, og tiltakene er da knyttet til elevenes læreplaner, og konkrete mål kan være eksempelvis det at elevene skal mestre å skrive. Ifølge St. Meld. 6 (2019-2020) (2020), så er det behov for mer tilpasset og inkluderende tilbud, og bedret kvalitet på det ordinære tilbudet kan gi mindre behov for særskilte ordninger for enkeltbarn. Samtidig kan barn få en bedre utvikling og lære mer ved at kvaliteten på den spesialpedagogiske innsatsen bedres (St. Meld. 6 (2019-2020)). Med dette som utgangspunkt, kan det at ergoterapeuter bidrar inn i det faglige på skolen og tilrettelegger i aktivitet, tenkes å kunne bidra inn i det spesialpedagogiske tilbudet. Det kan også tenkes at eksemplene kunne vært overførbare til det ordinære tilbudet i skolen.

Tilrettelegging av omgivelser

Den ene informanten påpeker det at skolen er en svært sentral arena i barnets liv. Alle elever har ifølge Opplæringslova (1998) rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. En informant trekker fram et eksempel der hun tilrettela i klasserommet, spesielt med tanke på det ene barnet hun følger, som er sensitiv for støy og lett blir distraherert hvis det blir mange ting rundt. Eleven fikk sitte fremst i klasserommet, og alt som var festet på veggene ble flyttet helt bakerst, slik at eleven kun hadde tavle og ukeplan å forholde seg til visuelt sett. Dette gjorde det lettere for ham å følge med på undervisningen. Det kan tenkes at alt som hang på veggen skapte en opplevelse av et slags kaos for denne eleven. Dette kan tenkes å relateres til opplevelse av sammenheng, som handler om hvordan verden rundt gir mening, og hva som oppleves og erfares av den enkelte (Antonovsky, 1996). I den grad vi er i stand til å håndtere eller takle belastninger i livet, har betydning for det å oppleve god helse, ifølge Antonovsky (1996). Det kan tenkes at barnet etter dette tiltaket opplevde omgivelsene i klasserommet som mindre kaotiske og mer begripelige. Dermed kan det tenkes at hans opplevelse av sammenheng økte og at det derfor ble enklere for ham å følge undervisningen.

Læreren hadde imidlertid innvendinger på forhånd, og mente at det å ha bilder og tegninger hengende på veggene fremmer kreativitet og lærelyst hos elevene. Dette kan sies å være et dilemma, der rettferdighetsprinsippet gjorde seg gjeldende. Dette prinsippet handler om å fordele nytte, risikoer og kostnader på en rettferdig måte (Ruyter, Førde og Solbakk, 2014). Opplæringslova (1998) sier imidlertid at alle elever har rett til en arbeidsplass som er tilpasset behovene deres, og skolen skal innredes slik at det blir tatt hensyn til de elevene ved skolen som har funksjonshemninger. Det kan stilles spørsmålsteget ved hvor mange i klassen endringen var til fordel for. Tiltaket var imidlertid helt nødvendig for at denne eleven skulle kunne delta i klasseromsaktiviteter. Vektet opp mot en mulighet for noe mindre kreativitet og lærelyst hos resten av elevene, veide inkludering av den ene eleven tyngst i dette tilfellet.

Det er ulikheter knyttet til om informantene gir tiltakene i situasjonen barnet befinner seg eller om de trekker barnet ut. Hva som er mest hensiktsmessig forklares at kommer an på nivået på barnas ferdigheter, samt behov. Kaelin *et al.* (2019) beskriver fordeler og ulemper ved å jobbe med barnet i de naturlige omgivelsene på skolen, sammenlignet med å trekke barnet ut og jobbe en til en. Det påpekes i artikkelen at støtte til barn med spesielle behov, bør gis i barnets naturlige omgivelser. På en annen side kan tiltak gitt i de naturlige omgivelsene på skolen, eksempelvis i klasserommet, gå ut over barnets selvtillit og bidra til stigmatisering (Kaelin *et*

al., 2019). Dette kan tenkes å være en etisk overveielse ergoterapeutene må vurdere i arbeidshverdagen.

Green *et al.* (2019) skriver at det finnes det flere forståelser av hva et samfunn er, og relaterer det til et nett av formelle og uformelle sosiale forbindelser, der det handler om relasjonene, båndene, identitetene og interessene som samler mennesker eller gir dem delt eierskap i et sted, en virksomhet, kultur eller aktivitet. Med utgangspunkt i dette, kan en gruppe som jobber med felles aktiviteter på skolen ses på som et lite samfunn. Ifølge Green *et al.* (2019) så er samfunnet et spesielt viktig sosialt system innenfor empowerment og helsefremming. Det å jobbe gruppebasert trekkes fram som noe positivt under intervjuene. Barna må forholde seg til andre barn, følge gruppereglene, dele på redskaper, vente på tur, samt dele tanker og erfaringer med hverandre. Det fortelles at det sosiale samspillet som oppstår i gruppa, også kan ha en overføringsverdi til andre situasjoner i skolehverdagen, eksempelvis annen undervisning og lek i friminutt. Det å være del av en gruppe kan videre relateres til belonging Wilcock og Hocking (2015) beskriver at doing og being muliggjør opprettholdelse og utvikling av tilfredsstillende relasjoner med familiemedlemmer og bekjente innenfor det samfunnet som mennesker lever i. Dette kan knyttes til blant annet det å føle tilhørighet, være en del av noe, inkludert, være på rett sted og ha en følelse av å passe inn (Wilcock og Hocking, 2015). Av intervjuene kommer det fram at for barna så er nesten det viktigste at de kan føle at de gjør det samme som de andre gjør, og at de deltar og er inkludert. I motsatt fall, trekker Wilcock og Hocking (2015) fram mobbing som et eksempel på en doing som har negativ innvirkning på helsen både for den som mobber og for offeret. Det henger sammen med belonging, ved at mobbingen går ut over relasjoner og deltakelse i meningsfulle aktiviteter og kan føre til sosial isolasjon (Wilcock og Hocking, 2015).

Samarbeid

Muligheter og utfordringer knyttet til tverrfaglig samarbeid

Det fortelles mye om samarbeid med lærere og spesialpedagoger under intervjuene. Spesielt to av informantene forteller at de som ergoterapeuter har en veiledningsrolle ut mot lærere knyttet til tilrettelegging. Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub (2017) sin studie testet om en ny modell med tettere samarbeid mellom lærere og ergoterapeut over en lengre periode, kunne øke deltakelse i klasserommet for barn med psykisk utviklingshemming. De undersøker om den nye modellen øker grad av deltakelse for barna, spesielt knyttet til komponentene kommunikasjon, det å ta valg, samt initiativtaking. Studien konkluderer med at

det er usikkerhet på effekten av intervensjonen knyttet til kommunikasjon og initiativtaking, men det viste seg å ha en mulig positiv effekt knyttet til å ta valg (Selanikyo, Yalon-Chamovitz og Weintraub, 2017). Kaelin *et al.* (2019) trekker fram at ergoterapi i Sveitsiske skoler tradisjonelt sett har blitt gitt en til en, og utenfor de naturlige omgivelsene på skolen. Det pekes på at tverrfaglig samarbeid og veiledning i teamene er nødvendig for å oppnå en mer inkluderende utdanning. Studien viser lovende resultater knyttet til ergoterapi som en del av en inkluderende utdanning (Kaelin *et al.*, 2019). Tverrfaglig samarbeid og veiledning kan på bakgrunn av dette virke å være faktorer av betydning i skolen.

Ergoterapeutene forteller at tverrfaglig samarbeid gir både muligheter og utfordringer. Eksempelet med gutten som åpnet opp for læring er et eksempel der det genererte muligheter. Informanten trekker fram det tverrfaglige samarbeidet i kombinasjon med at man treffer på hva eleven ønsker å lære seg som avgjørende i det tilfellet. Dette gjenspeiles i St. Meld. 6 (2019-2020) (2020), som påpeker behovet for et kompetanseløft. Dette skal sikre et bedre tilpasset og mer inkluderende pedagogisk tilbud til barn, og med et sterkere lag rundt barna, elevene og lærerne kan man få til gode og helhetlige tilbud for alle barn og unge (St. Meld. 6 (2019-2020), 2020). Spesielt to av ergoterapeutene påpeker imidlertid at de ofte har måttet kjempe for å finne sin plass på skolen, noe som kan bli sett på som utfordrende. Dette kan tenkes å ha sammenheng med at ergoterapi er en nyere faggruppe på disse skolene, sammenlignet med den siste skolen, der ergoterapien har lange tradisjoner. På en annen side ses det også på som en mulighet, ved at de da får introdusert ergoterapifaget og betydningen av å få dette inn i skolen, for mennesker som ikke har kjennskap til det fra tidligere.

Under intervjuene ble det flere ganger påpekt at det er elevenes læring og utvikling som skal stå i sentrum for skolens virksomhet. I noen tilfeller kan det tenkes at en balanse mellom prinsippene om velgjørenhet og ikke-skade kan gjøre seg gjeldende, i henhold til Ruyter, Førde og Solbakk (2014). Ergoterapeutene må forholde seg til skolens rammer, og tiltakene de ønsker å gjennomføre må noen ganger bli satt på vent, når andre prioriteringer hos barnet kommer først. Hvis man ikke klarer å finne en balansegang mellom faggruppens sitt arbeid, så kan det tenkes at dette kan føre til skade ved at barnet går glipp av viktig læring. En annen utfordring ved å jobbe som ergoterapeut i skolen er at det er mindre evidens knyttet til effekter av ergoterapeuters intervensjoner på skole sammenlignet med andre faggrupper, og det etterlyses mer forskning på feltet. Alt i alt så er skolen en arena der informantene ser

behovet for ergoterapi, og de opplever sin jobb som meningsfull og som et viktig bidrag mot en grunnskole der alle barn får delta og er inkludert.

Diskusjon av metode

Valg av metode

Litteraturstudie kunne blitt vurdert som metode dersom problemstillingen var knyttet til ergoterapeuters arbeid i skole internasjonalt. Da hensikten med oppgaven var å undersøke ergoterapeuters erfaringer med arbeid i norsk skole, ble likevel ikke litteraturstudie ansett som aktuelt, på grunn av lite forskning på feltet i norsk sammenheng. Det kunne vært hensiktsmessig å gjennomføre fokusgruppeintervju. Som Kvale og Brinkmann (2015) skriver, vil ordvekslingen i et fokusgruppeintervju kunne få frem flere spontane synspunkter på en sak. En bacheloroppgave gjennomføres imidlertid over en kort tidsperiode, og med tanke på rammene til prosjektet og tilgangen på informanter, ble det altså vurdert at individuelle intervjuer var mest hensiktsmessig i denne studien.

Valg av informanter

Med tanke på utvalget, så var det et ønske hos studentene om å forsøke å rekruttere ergoterapeuter ansatt og stasjonert på skole. Dette var et resultat av studentenes forforståelse av at ergoterapeuter i kommunehelsetjenesten muligens følger opp barna i andre omgivelser i tillegg, og dermed bruker mindre tid på skolen. Videre ble det forsøkt å rekruttere informanter fra ulike deler av landet, som jobbet i forskjellige type stillinger på skole. Det kunne muligens vært hensiktsmessig å finne ergoterapeuter i samme type stilling, slik at resultatene kunne blitt mer spesifikke knyttet til et tema. På en annen side kan det at ergoterapeutene jobber i ulike stillinger på forskjellige steder i landet, ha bidratt til at resultatene kan være mer representative for ergoterapeuters arbeid i skole generelt.

Sett i ettertid, kunne gruppa vært noe mer systematiske i arbeidet med å få tak i informanter. Det gikk mye tid til dette, og det kan tenkes at dette arbeidet kunne vært noe lettere med en tydeligere plan på forhånd. På en annen side var det uvisst hvordan den beste fremgangsmåten ville være, med tanke på at området var mindre kjent for studentene og utvalget er begrenset.

Innsamling av data

Ett av intervjuene ble gjennomført fysisk, mens to ble gjennomført ved hjelp av videosamtale. Kvale og Brinkmann (2015) trekker fram fordelene ved å gjennomføre intervju ansikt til ansikt, ved at man blant annet kan oppnå en bedre tilgang til ikke-språklig kommunikasjon. Det ville vært ønskelig å gjennomføre alle tre intervjuene på denne måten, men det lot seg dessverre ikke gjennomføre på grunn av relativt store avstander, samt reduserte muligheter for å reise. Samtidig beskriver Kvale og Brinkmann (2015) at andre intervjuformer med bruk av eksempelvis telefon eller data, også kan ha sine fordeler når det ikke er mulig å møte informantene fysisk. En overveielse var at det kunne være større sjanse for teknisk ustabilitet underveis ved videomøte, men det gir samtidig større muligheter for å observere eksempelvis ansiktsuttrykk, sammenlignet med telefonsamtale. Det ble derfor vurdert at dette var den mest egnede formen, og alt i alt sitter studentene igjen med et positivt inntrykk og en følelse av at intervjuene genererte ønsket informasjonen.

Det ble valgt at studentene skulle dele på rollen som hovedintervjuer. Sett i ettertid kan det tenkes at det kunne være hensiktsmessig at en student hadde rollen som hovedintervjuer på alle intervjuene, for mest mulig lik utførelse. Dette kan tenkes å ha hatt innvirkning på resultatene. Den andre studenten bisto imidlertid ved å stille oppfølgingsspørsmål underveis, de gangene en mulighet til et oppfølgingsspørsmål ble oversett av hovedintervjuer.

Det ble utarbeidet en semistrukturert intervjuguide, som ble godkjent av veileder.

Det er i etterkant av intervjuene reflektert over om noen spørsmål i intervjuguiden kan ha virket noe ledende, eksempelvis “hvordan jobber du med aktiviteter, og spesielt meningsfulle aktiviteter, i skolehverdagen?”. I tillegg er det i ettertid innsett at noen spørsmål grenset mot lukkede, for eksempel “Opplever du at det arbeidet du gjør påvirker elevenes grad av mestring?”. Det vil imidlertid være en vurderingssak, hvor åpne eller lukkede spørsmål som stilles. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015), vil en spontan intervjuprosedyre kunne gi mer spontane, levende og uventede svar; mens når intervjusituasjonen er mer strukturert, vil analysearbeidet kunne oppleves lettere. Det var i utgangspunktet planlagt å gjennomføre et pilotintervju. Etter å ha fått klarsignal for å starte med å gjennomføre intervjuer, ble første intervju avtalt etter svært kort tid. Det ble derfor ikke tid til å gjennomføre pilotintervjuet. Dersom dette hadde blitt gjort, kan det tenkes at noen av disse refleksjonene hadde blitt gjort tidligere. Større bevissthet rundt formuleringen av spørsmålene ville vært positivt, men

informantene svarte godt og utfyllende. Inntrykket er at informantene fortalte relativt fritt om sine erfaringer, innenfor de gitte temaene.

Det ble gjennomført flere litteratursøk gjennom perioden. Gruppen har ikke lyktes i å finne vitenskapelig forskning, verken i Norge eller internasjonalt, som handler om ergoterapeuters arbeid i skole direkte knyttet til helsefremming. Dersom det hadde blitt gjennomført flere søk, med andre søkeord og kombinasjoner, kunne det muligens ha kommet opp mer relevante artikler.

Analysering og verifisering

Det var første gang studentene gjennomførte systematisk tekstkondensering, og dette medførte mye prøving og feiling. Inndelingen av kodegrupper og subgrupper opplevdes som utfordrende, da flere flyter over i hverandre og virker overlappende. Et eksempel er subgruppen “ferdigheter” som i analysen ble sett på som noe som ligger hos elevene, men så fort det handler om trening på ferdigheter så kan det sies å være en aktivitet. I ettertid er det innsett at disse kunne vært tydeligere og mer avgrenset. Dette kan imidlertid ha vært en forlengelse av utfordringene rundt intervjuguiden, med tanke på at flere av temaene også der kunne virke overlappende. Samtidig opplever studentene at faktorer knyttet til både ergoterapi og helsefremming kan være vanskelig å skille, og at de påvirker hverandre i stor grad.

På de første analysetrinnene er det ifølge Malterud (2017) et mål om å legge fra seg sin forforståelse. Creswell (2009) på sin side, sier at forskerne innenfor det sosialkonstruksjonistiske verdenssynet har innsikt rundt det at deres bakgrunn former deres egne tolkninger. Gruppen erfarte at det var utfordrende å legge fra seg forforståelsen, spesielt i form av faglig perspektiv, helt under arbeidet med de første analysetrinnene. Det ble forsøkt å være bevisst egen forforståelse, men det kan tenkes at det kan ha hatt en innvirkning på resultatene.

Konklusjon

I denne studien er det sett på ergoterapeuters rolle innenfor helsefremmende arbeid i grunnskolen. Oppgaven hadde følgende problemstilling og delproblemstilling:

Hvilke erfaringer har ergoterapeuter med helsefremmende arbeid i norsk grunnskole?

- *Hvilke faktorer er av betydning for å øke barns deltakelse i aktiviteter på skolen, uavhengig av forutsetninger?*

Informantene kartlegger behov, funksjon og interesser hos barna. Interessene spiller en viktig rolle i gjennomføring av tiltak, ved at det får elevene med, og motivert i egen læringsprosess. Målet er at barna skal mestre hverdagen og oppnå størst mulig grad av selvstendighet. Tverrfaglig samarbeid trekkes fram som positivt i skolesammenheng, da man kan treffe bedre på tilbudet til barna. Det å se muligheter og ressurser hos elevene, trene på ferdigheter, samt tilrettelegge aktivitet og omgivelser, kan sies å være viktig for å øke barns deltakelse i aktiviteter på skolen. Funnene, belyst av litteraturen og forskningen, viser at det å delta i meningsfulle aktiviteter og føle seg inkludert, har betydning for å oppleve økt grad av velvære, og dermed helse. På bakgrunn av dette kan det sies at ergoterapeuter, og tiltakene de gjennomfører, kan spille en betydningsfull rolle innenfor helsefremmende arbeid i norsk grunnskole.

Behovet for forskning understrekes imidlertid både av de inkluderte artiklene og av informantene. Det kunne være interessant å inkludere flere informanter, da dette trolig kunne bidratt til mer representative resultater.

Vedleggsoversikt

VEDLEGG 1: Søkedokumentasjon

VEDLEGG 2: Informasjonsskriv

VEDLEGG 3: Intervjuguide

VEDLEGG 4: Godkjenning fra NSD

Referanseliste

Antonovsky, A. (1996) The salutogenic model as a theory to guide health promotion, *Health Promotion International*, 11(1), s. 11-18. <https://doi.org/10.1093/heapro/11.1.11>

Challita, J., Chapparo, C. og Hinitt, J. (2018) Cognitive aspects of social competence in the current New South Wales Kindergarten to Grade Six Syllabuses, *Aust Occup Ther J*, 65(6), s. 544-555. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12509>

Creswell, J. W. (2009) *Research design : qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 3rd. Los Angeles: SAGE.

Grajo, L. C., Candler, C. og Sarafian, A. (2020) Interventions within the scope of occupational therapy to improve Children's academic participation: A systematic review, *Am J Occup Ther*, 74(2), s. 7402180030-p7402180032. <https://doi.org/10.5014/ajot.2020.039016>

Green, J. *et al.* (2019) *Health promotion : planning and strategies*. 4th edition Jackie Green, Ruth Cross, James Woodall, Keith Tones. Los Angeles, Calif: Sage.

Helsebiblioteket (2016) *Sjekklistor*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekklistor> (Hentet: 17.mars 2022).

Kaelin, V. C. *et al.* (2019) Occupational Therapy Practice in Mainstream Schools: Results from an Online Survey in Switzerland, *Occup Ther Int*, 2019, s. 3647397-3647399. <https://doi.org/10.1155/2019/3647397>

Kristensen, H. K. (2017) Præsentation af aktivitetsvidenskab i et nordisk perspektiv, i Kristensen, H. K., Schou, A. S. B. og Mærsk, J. L. (red.) *Nordisk aktivitetsvidenskab*. København: Ergo/Munksgaard, s. 17-27.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.

Malterud, K. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. 4. utg. Oslo: Universitetsforl.

Norsk Ergoterapeutforbund (2022a) *Ergoterapeuters kjernekompetanse*. Tilgjengelig fra: <https://ergoterapeutene.org/ergoterapi/> (Hentet: 1. mars 2022).

Norsk Ergoterapeutforbund (2022b) *Ergoterapi og barns helse*. Tilgjengelig fra: <https://ergoterapeutene.org/barn/> (Hentet: 10. mars 2022).

Norsk Ergoterapeutforbund (2022c) *Landsmøteperioden*. Tilgjengelig fra: <https://ergoterapeutene.org/forbundet/program/> (Hentet: 2. mai 2022).

NOU 2005:1 (2004) *God forskning - bedre helse*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

Opplæringslova (1998) *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (Hentet: 1. mars 2022).

Ruyter, K. W., Førde, R. og Solbakk, J. H. (2014) *Medisinsk og helsefaglig etikk*. 3. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Selanikyo, E., Yalon-Chamovitz, S. og Weintraub, N. (2017) Enhancing classroom participation of students with intellectual and developmental disabilities, *Can J Occup Ther*, 84(2), s. 76-86. <https://doi.org/10.1177/0008417416661346>

St. Meld. 6 (2019-2020) (2020) *Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/?ch=1>.

Utdanningsdirektoratet (2022) *Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen*
Tilgjengelig fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/> (Hentet: 28. februar 2022).

Wilcock, A. A. og Hocking, C. (2015) *An occupational perspective of health*. 3rd. Thorofare,
N.J: Slack Incorporated.

World Health Organization (2022) *Health Promotion. The Ottawa Charter for Health
Promotion*. Tilgjengelig fra: <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference> (Hentet: 25. februar 2022).

Åldstedt, L. og Myhre, H. S. (2019) Tiden er moden for mer ergoterapi i skolen,
Ergoterapeuten, 62(5). Tilgjengelig fra: <https://www.ergoterapeuten.no/arkiv>.

